

PEDAGOGIK KOMPITENTLIKNI SHAKLANTIRISHDA INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM MAZMUNI

Temiz iqtisodiyot va servis universiteti
pedagogika ijtimoiy va gumanitar fanlar fakulteti
pedagogika va psixologiya yo'nalishi
3-kurs 1.23-guruh talabasi

Norqulova Munisa Abdusalom qizi

Annotatsiya

Ushbu maqolada ta'lim jarayonini integratsiyalash, ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, pedagogik muammolari haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: aloqadorlik, barkamol shaxs, integratsiya, yaxlit, shaxsni shakllantirish, mantiqiy va emotsional,

ABSTRACT

This article discusses the pedagogical problems of integrating the educational process.

Keywords: relevance, harmonious personality, integration, integrity, personality formation, logical and emotional,

KIRISH

Jamiyatdagi integratsiya jarayonida insonning integratsiya – alohida elementlarni yig'ib, ularni birlashtirish, yaxlit holga keltirish deb tushunish mumkin. Shuningdek, ko'pchilik olim va metodistlar integratsiya muammosining mazmun- mohiyatini aniqlash bo'yicha fikr berganlar Hozirgi kunda "Integratsiya" tushunchasining aniq ta'rif metodik adabiyotlarda, bu muammo bo'yicha shug'ullangan olimlar tomonidan bir-biriga yaqin bo'lgan ta'riflarda berilgan. Ta'limni integratsiyalashning asosiy maqsadi boshlang'ich maktabdayoq tabiat va jamiyat haqida yaxshi tasavvur asoslarini qo'yish va ularning rivojlanishi qonunlariga o'z munosabatini shakllantirishdir. Mana shuning uchun kichik maktab o'quvchisi predmet yoki voqea hodisalarni bir necha tomondan ko'rishi muhim:

mantiqiy va emotsional tomondan badiiy asarda hamda ilmiy-ommabop maqolada biolog, soʻz ustasi, rassom, musiqachi nuqtai nazaridan va boshqalar. Ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda yashirin aloqadorlik va bogʻlanishlarni aniqlay bilish, fanlararo bogʻlanish, yaʼni uzviylikni taʼminlash bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. Chunki fanlararo aloqadorlik taʼminlangan holda, darsni tashkil qila olgan oʻqituvchi oʻquvchilarda oʻzining faniga boʻlgan qiziqishini oshiribgina qolmasdan, mazkur fanni oʻzlashtirishga yordam beradi.

ASOSIY QISM

Maʼlumki, pedagogika fani yuksak aqliy salohiyatga ega boʻlgan barkamol avlodni shakllantirishga qaratilgan boʻlib, shunga koʻra bugungi kunda davlatimiz va jamiyatimiz tomonidan qabul qilingan muhim meʼyoriy hujjatlar – Taʼlim toʻgʻrisidagi Qonun, 2004-2009 yillarda maktab taʼlimini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturida koʻrsatib oʻtilgan barkamol shaxsni shakllantirish yoʻnalishlari, qonunyalari va tamoyillariga asoslangan holda keng koʻlamli tadqiqotlarni amalga oshirish zaruriyati vujudga keldi. Shu sababli pedagogika fani haqli ravishda davlat tomonidan fanning ustuvor sohalaridan biri sifatida eʼtirof etilmoqda.

Bu jaraynda esa oliy taʼlim tashkilotlarida fanlararo aloqadorlikni tizimli tarzda amalga oshirish natijasida oʻquv-tarbiya jarayonining aloqadorligi sezilarli darajada ortadi. Oʻquvchilarda dialektik tarzda fikrlash koʻnikmalari shakllandi. Shu bilan bir qatorda, oʻquv fanlariga oid bilim va qiziqishlarini rivojlantirishning muhim shartidir.

Zamonaviy sharoitlarda fanlarni oʻqitishda ularning integratsiyasini taʼminlashga yetarli eʼtibor berilmay kelmoqda. Hatto, oʻrta maxsus, kasb-hunar taʼlimi oʻquv rejalaridagi fizika va elektrotexnika, kimyo va materialshunoslik kabi fanlar ham tizimli oʻzaro bogʻliqlikni taʼminmagan holda oʻqitilmoqda. Muammoni bartaraf etishga qaratilgan tadbirlar esa tegishli oʻquv rejalarida ushbu fanlarni oʻqitishning vaqt boʻyicha muvofiqlashtirilishi yoki fanlar mazmunini qisman uygʻunlashtirishga oid tadbirlar bilan cheklanmoqda. Uni tubdan hal qilish uchun esa, talabalar egallaydigan bilimlari yuqori sifat darajasini taʼminlovchi oʻquv fanlari integratsiyasining zaruriy shart-sharoitlari, shakl, mazmun va vositalarini ishlab chiqish talab etilmoqda. Didaktika oʻquv fanlarini

integratsiyalashga bir qancha yondashuvlarni taklif qiladi, biroq hali bu jarayonning umume'tirof etilgan mazmuni, shakl va vositalari yaratilgan emas. Ko'pchilik pedagog olimlar ta'limdagi integratsion jarayonlarni o'rganishda fundamental fanlarni integratsiyalashdagi tasavvurlardan kelib chiqqan holda ish ko'radilar. Bu holat integratsiyaning dastlab fundamental tarmoqlarda amalga oshib, keyinchalik pedagogika sohasiga tarqalganligi bilan izohlanadi. Ta'kidlash joizki, o'quv fanlari ilmiy fanlardan farq qiladi. Faqat bu farq ular mazmunida emas, balki bilimlarning berilish shakli, hajmi va bayon qilinish chuqurligida o'z aksini topadi. O'quv fanini o'rganishdan maqsad o'quvchini fandagi ob'ektiv yangilik bilan tanishtirish emas, balki unda sub'ektiv yangilikka ega bo'lgan bilimlarni shakllantirishdan iborat.

O'quv fanlari integratsiyasi ilm-fandagi shu jarayonlardan farq qiladi. Bu ma'noda integratsiya – fanlarning differentsiatsiyasi tufayli tarixan tarkib topgan o'quv fanlariga bo'lib o'qitish tizimining kamchiliklarini tuzatishga qaratilgan ularning o'zaro bog'liqligini ta'minlash shakli sifatida qaralishi mumkin. O'quv fanlarini integratsiyalashning didaktik mohiyati turli o'quv fanlari bo'yicha yangi bilimlarni shakllantirishning kontseptual tuzilma va metodlarini aniqlash imkonini beruvchi pedagogik tadbirlar tartibi hamda qonuniyatlarini ishlab chiqish zarurati bilan belgilanadi. Tor ma'noda qaralganda, o'quv fanlari integratsiyasi fan sohalari va ilmiy bilimlar o'zaro sintezining uzviy davomi hisoblanadi. O'quv fanlari integratsiyasining asosiy maqsadi sub'ektiv yangi bilimlarni sintez qilishdan iborat bo'lib, integratsiya jarayonlarining bosh vazifasi – sub'ektiv yangi ilmiy bilimlarni sintez qilishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqishdan iborat. O'quv fanlarini integratsiyalashgan holda o'rganishda sub'ektiv yangi bilimlar sintezi qanday kechadi? – degan savol yuzaga kelishi mumkin. Didaktikada turli fanlarga taaluqli o'quv materiallarini bitta kursga birlashtirish kabi integratsiyaning turli shakllari taklif qilinadi. Biroq, pedagogik tajribalar bu kabi shakllarning yetarli samara bermasligini ko'rsatmoqda. Biz, ta'lim tizimida tarixan tarkib topgan fanlarga bo'lib o'qitish tizimi saqlanib qolishining tarafdorimiz. O'quv fanlari nisbatan mustaqil bo'lishi kerak, chunki ularning har biri o'z tili, tushunchalar apparati, metodologiyasi, metodikasi, tadqiqot predmeti va

kontseptsiyasiga ega alohida fan sohasini ifoda etadi. Shu bilan birga, ularni o‘zaro bog‘liqlikda o‘rganish bilan bog‘liq imkoniyatlar ro‘yobga chiqarilishi lozim. Bunday imkoniyat jumladan fanlararo yondashuv asosida ta‘minlanadi. Uni o‘quv fanlarini integratsiyalash shakli sifatida ham, sub‘ektiv yangi bilimlarni sintez qilish metodi sifatida ham qarash mumkin. Biz fanlararo yondashuvni umumta‘lim hamda maxsus fanlarni integratsiyalashda pedagogika fani uchun eng optimal yo‘nalish sifatida qaraymiz. Biz o‘quv fanlarini integratsiyalash natijasi fanlar o‘zaro bog‘lanmagan holda o‘rgatilganda shakllantirish mumkin bo‘lmagan sub‘ektiv yangi bilimlarning o‘zlashtirilishi, — degan kontseptual g‘oyaga tayanamiz.

XULOSA

Ta‘lim jarayonida yangi bilimlarning fanlararo sintez jarayoni juda sekin kechib, ba‘zida u bir qancha o‘n yilliklarga teng davrni qamrab oladi. O‘quv jarayonida o‘qituvchi bir yoki bir necha mashg‘ulot, yoki hatto bir necha daqiqa ichida talabani ilgari turli fanlariga oid o‘zlashtirilgan bilimlarga tayanuvchi sub‘ektiv yangi bilimga — olib kelishil kerak bo‘ladi. Ya‘ni, bilimlarni tayyor holatida berish emas, balki ularning sintezi uchun tegishli shart-sharoitlar yaratilishi kerak. Bu vazifani amalga oshirishning texnologik usullaridan biri bir sohaga oid bilimlarni boshqasiga olib o‘tish bilan bog‘liq bo‘lib, u fanlararo aloqalarni o‘rnatishning asosiy mexanizmi hisoblanadi desak mubolag‘a bo‘lmaydi.

REFERENCE

1. Ibragimov X.I., Abdullayeva Sh.A. Pedagogika nazariyasi. - T.: —Fan va texnologiyalar nashriyoti, 2008.
2. Azizxo‘jayeva N.«Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat». TDPU-2003.
3. Г.И.ХАСАНОВА —Таълим жараёнида дастурлаштирилган ўқитиш технологиясидан фойдаланишнинг афзалликлари// Жиззах: 2020. 420 бет. 223- 225б
4. Хасанова, Г. (2021). Олий таълим муассасалари педагогларининг Креатив қобилиятларини ривожлантиришнинг мазмуни. Academic Research in Educational Sciences, 2(1), 778-782
5. М.Усмонова . Ўқувчи шахсига йўналтирилган педагогик технологиялар Таълим

технологиялари. 2016 йил. 4-сон.

6. М.Усмонова .Педагогик жараён лойихаси – машғулотлар самарадорлигини таъминлаш воситаси сифатида Бошланғич таълим ва жисмоний маданият йўналишида сифат ва самарадорликни ошириш: муаммо ва ечимлар Халқаро илмий конференция. Тошкент. 25 май, 2017 йил

7. Садиковна, у. м. (2013). Ali Şir Nevai Eserlerinde Bitki Adları . Dil ve Edebiyat Araştırmaları , (8) , 0-0 . Retrieved from

8. Maxfuza Usmanova, THE CONCEPT OF EDUCATIONAL PROFESSIONAL COMPETENCE AND ITS YIELD FACTORS , Архив Научных Публикаций JSPI: 2020: Архив №5